

KARINTHY FRIGYES

Hasműtét

– Fene egye meg – tört ki Vajda főorvos, első asszisztens, pulykavörösen, mint egy iskolás gyerek, akit lehoradtak. Vadul tépte le a gumikesztyűt. – Fene egye meg, velem ne ordítson, nem vagyok iskolás gyerek.

Telekes főorvos úr, második asszisztens, a csap alá tartotta a kezét, amiről lassan és nyugodtan már lehúzta a kesztyűt. Mosolygott.

– Ugyan ne marhászkodj – csitította –, most jut eszedbe hajszálat találni a... Hat éve ordít így, veled is, meg velem is, még sohase evett meg egyikünket se. Téged meg, nagyon jól tudod, még külön is szeret...

– Füttyülök rá, szeresse az öreganyját...

– Nonono, csigavér! s tudod mit, még igaza is volt, véletlenül... Ne haragudj, de ma csakugyan szórakozott voltál... Már én is szólni akartam, hogy folyton az orra alá tartod a lámpát, ahelyett, hogy a hasba világítanál...

– Hát aztán, nem lehet akkor szólni vagy csak inteni – muszáj rám ordítani, mint egy cselédre, az összes tyúk előtt, még hozzá lokálba operált betegnél, aki minden szót hall... Így legyen aztán tekintélye az embernek... Á, nekem elég volt, torkig vagyok... Ha nektek ez kéjmámor, csináljátok vele akár ezer évig – én nem vagyok megesküdvé ezzel a klinikával! Régen szanatóriumom lehetne – füttyülök a nagy megtiszteltetésre, az ünnepelt sebész asszisztense... Majd megmondtam, ezzel az ünnepeltséggel! Könnyű neki... Velem ugyan nem ordít többet, mert...

Hirtelen elhallgatott, ahogy Telekes oldalba bökte. Még percekig nem tudott szóhoz jutni, kínos töprengésében, vajon hallotta-e az öreg utolsó szavait. A tanár egész nesztelenül jött be. Lopva pislantott a jól ismert, kedvesen darabos, durva bicskával faragott arcra, amint a vízvezeték fölé görnyed. Kicsit mogorva volt a tanár, de egyébként nem látszott rajta semmi. Azért összerezdült, mikor észrevette, hogy megszólal...

– Nna, éppen elég volt, gyerekek...

Vajdát rögtön megnyugtatta a nyers, recsegő

hang – a biztonságnak és hetykeségnek furcsa, jóleső keveréke élénkítette fel. Szóval, hál' istennek, nem hallott semmit... Annál jobb... Vele ugyan ne ordítson, mert...

– Már örülök ennek a hat napnak – folytatta a tanár –, nem is a kongresszus miatt... a nagy pofákat, amiket nézni kell, majd csak lenyelem valahogy... De legalább dögölhetek reggel pár napig... és olvashat az ember egy tisztességes könyvet...

Lehajolt, hogy megmossa az arcát, amire vér freccsent. És ugyanakkor élesen felszisszent. Mindketten odafordultak.

– Hogy a keserves isten... – káromkodott a tanár. – Nem lesz nekem ettől nyugtom, már látom... Meg kell ezt csinálni.

Kérdően néztek rá. De az öreg dühösen förmedt rájuk.

– Mit bámultok? Mintha nem tudnátok nagyon jól, hogy sérvem van... Azt hiszitek, nem veszem észre, mikor összeröhögtök, ha munka közben a fogamat csikorgatom?...

Egészen el voltak képedve. De a tanár nem ügyelt rájuk, úgy folytatta...

– Nem fogtok többet röhögni, galambocskáim. Elég volt.

Pillanatig eltűnődött, aztán mintha éppen most határozná el magát:

– Ni csak, éppen jól jön ez a hat nap... A méltóságos kongresszus meglesz nélkülem is... legalább nem lopom hiába az időt. Egész nap olvashatok az ágyban, még pihenésnek is ideális... Ötödik nap, ragtapasszal, tangót táncolok...

Egészen felélénkült.

– Még hozzá itt helyben fekszem le, valamelyik privátban. Ha nagy baj van, Nagypofa professzor úr jöhet tanácsot adni... Tyú, a kutyafejét, gyerekek... remek lesz! A hetest készítsétek elő!

Élénksége az asszisztensre is átragadt. Telekesnek ragyogott az arca.

– És kire gondol tanár úr? Horkay ömértóságára? Horkay lenne a legjobb... Mindjárt lehetne telefonálni... ilyenkor otthon van...

A tanár felkapta a fejét. Vad grimaszt vágott, mintha csakugyan be akarná kapni valamelyiket. És már mennydörgött:

– Megvesztél... Hogy én?!... Hogy engem?!... egy másik professzor?... No még csak az kéne!... Az én hasamba be nem teszi méltóságos kolléga a patáját... Még csak az kéne!... Ezt a ziccert nem adom nekik... Meg vagy örülve, gyermekem!

Telekesnek nyitva maradt a szája.

– De hát akkor...

– Mit akkor? Mi az, hogy akkor? Már megint kapkodod a fejed, mint kacska a hátulját?... Ilyen alakokkal vagyok körülvéve, az isten verje meg, mindjárt kapkodnak... meg vagyok áldva veletek, mondhatom... Elhiheted, legszívesebben magam csinálnám, csak hát hogy álljak hozzá, ahogy az egyszeri paraszt mondta... Meg kell elégednem ilyen szerencsétlen tyúkszemvágókkal, amilyenek ti vagytok! De hiszen majd a körmötökre nézek, ne féljetekek semmit.

Egy kukkot se tudtak szólni, úgy bámultak. És a tanár már rendelkezett.

– Egy-kettő!... A nagy műtőt készítsétek elő!... Lafettás asztal középre!... Injekcióra Hildát hívjátok...

– De kérem, tanár úr... most rögtön?... és mi ketten?

– Hát mikor, a teremtésit – majd vacsora után talán, mikor tele van a hasam? Véletlenül úgyse reggeliztem... még keserű víz se kell... Ide figyelni, böllértanoncok! Félóra alatt átöltözöm, leborotválkozom, aztán pizsamában átsétálok a kékbe... addig bemosakodtok, kifőzitek a teljes sérvgarnitúrát... Hilda friss novokaint kever, lokálra... Meg vagyok értve?! Azaz hopp csak! hogy el ne felejtsem... ilyen könnyen meg nem ússzátok... egy tükröt kérek, egy nagy tükröt, meg vagyok értve? azt fölakasztjátok nekem, a lámpa fölé, srégen, párhuzamosan az ágyfejjel, ahová a pofám kerül... onnan akarom nézni a színházat!... Nekem nem fogtok lazsálni, hentesek, arról tegyetek le... Most megmutathatjátok, mit tudtok... Na egy-kettő, volt szerencsém, viszontlátásra a vágóhídon!

*

És ment minden, mint egy furcsa álomban.

Félóra múlva, mikor a tanár, lila pizsamában megjelent a terem küszöbén, az asztal közepén állt, fölötte, zsinórokra függesztve, a tükör. A

doktorkisasszony vidáman törölgette a pravazt, a két főorvos, sápadtan a fehér csuklya alatt, szótlánul és szepegve rakosgatta a műszereket. Szinte haptákba vágták magukat, mikor a tanár bejött.

Telekes mondani akart valamit, de az öreg máris lehurrogta.

– Mi az, ez nektek világítás? Lejjebb azt a hármast, a teremtésit! A szemembe akartok vakítani, hogy ne lássak?

Mindhárman ugrálni kezdtek, mint a katonák. A tanár ledobta köpenyét.

– Följebb azzal a fejtartóval! Úgy ni! Lejjebb a lábat, hová tegyem így a fenekem, nem látsz? Hozzám ne nyúlj, mert megharaplak!

Ez a doktorkisasszonynak szólt, aki segíteni akart, ahogy felkászálódott a pompás műtőasztalra. Egy kicsit fészkelődött, főként a fejtartásra vigyázva. Aztán rögtön rákezdték megint.

– Most jó. Gyerünk a kendőkkel. Kéttenyérnyi helyet hagytok, a köldök alatt. Ott, ott melék... mit bámulsz, hát persze hogy előrajzoltam... Majd rátok bízom! előrajzoltam a fürdőszobában, nekem nem fogtok fölösleges heget csinálni... Pontosan ott vágysz be, ahol a vonal kezdődik... végigszaladsz, és rávágysz a scrotumig. Na gyerünk, gyerünk azzal a jóddal... Nem, nem, csak a Hilda...

A doktorkisasszony kezében reszket a pravaz. Bömbölés téríti magához.

– Lejjebb, az isten áldjon meg! Ez egy szúrás? Mélyebbre, szerencsétlen! Egyenest tartsd a tűt, hányszor megmondtam! A kvadliba szúrj, ne mellé – azt akarod, hogy ordítsak, mint az a tegnapi vénasszony? Látom nagyon jól, hogy mellé tartod!

A két asszisztens vacogva kuncog.

– Ti meg ne röhögjetekek! Majd mindjárt meglátom, olyan nagy legények vagytok-e... Úgy, Hilda fiam, elég lesz... ezt a negyediket már nem éreztem... Jöhet a jód meg a skalp... Izé... várjatok csak... jódozni Vajda fog... vagy mégis inkább... nem, a Feri jódozzon... a bicskázást majd Vajda úr fogja csinálni.

Vajda főorvos megrezzen az *úr* szó gúnyos megnyomására. De valami furcsa büszkeség árad el benne, ugyanakkor az arca kipirosodik.

– Igen, igen, Vajda úr... éppen, hogy magáskára vagyok kíváncsi... mert olyan foghegyről szokta venni ezeket a kisebb herniákat... hát most szeretném a tulajdon hasamon

érezni, csakugyan olyan biztos-e a keze... Jól van, Feri fiam, elég a jóból meg a jóból... nézze, a főorvos úr türelmetlen, alig várja, hogy felmetélje a belemet... régen feni már a fogát, igaz?

És a tanár szeme, oldalt, rávillan az elképedt orvosra. Az orvos kezében megáll a borszeszből kiemelt kés, ahogy elfoglalja helyét az asztalnál.

– Hát most egy darabig nem koptatom a szám, a tükröt akarom figyelni... Tehát figyelem. Masztizol, kendő, tizenkét cserebogár... Második kvadli, harmadik jód... Bicska... Ferde ingvinális... Érlekötés előtt tuffer, nem az ujjaddal pancsolsz, mint ahogy szoktad... A funiculust mutatóval emeled, meg vagyok értve?!... A többit majd meglátom... Vigyázz, kész, mehet!...

A kés végigszalad a hasfalon. Telekes már törli a vért, Hilda készíti a csíptető ollókat. Két percig halálos csönd. Zsír alig van a barna, katonás bőr alatt, a lebeny ezüstös csillogással buggyan elő a széttárt seben. Csak furcsa, hogy az ernyedte bőrnyere nem tolul utána, mint ahogy... ki kell emelni, mielőtt lekötne... Hm... furcsa ezzel a tömlővel, hogy nem buggyan elő...

– Aha! – szólal meg gúnyosan az operált. – Aha!...

A sebész keze megrándul.

– Na, mégis rájön a főorvos úr?!... Vagy nem?... Kíváncsi voltam!... Egy kis meglepetés, persze, és rögtön elájulunk... Hát talán tovább kéne keresgélni... Az bizonyos, hogy valahol van... Na, mégis. Csakhogy!... Most majd egy kicsit mócsingolunk, igaz?... a resectio ráér... Közben kicsúszik a csík, akkora haematómát kapok, mint egy dinnye...

A sebész elvörösödik.

– Nna?!... Nná?... Most mit kell tenni, vajon mit, Úristen! Mi?! Jó lenne, ha megmondanám... mi?!... Csak hát ha valaki olyan kényes a sebészbecsületére... annak tudni kell... És ha nem szólok?!... Mi?!... Én most egy szegény beteg vagyok... nem súghatok... segítsen magán a főorvos úr, ha tud!

Vajda homlokán izzadságcseppek gyönyöznek. Megfeszíti magát... Hirtelen eszébe jut... Negyedik ujj! A kipreparált, lekötött csonkot megragadja a makkfogóval, átszúrja és leköti. Az izmot vastag fonállal felvarrja... Utolsó öltés!

– Csakhogy végre! – bólint az operált, megvetéssel.

Telekes átveszi Hildától a befűzött fonalakat, három darabot, átadja Vajdának. Vajda kettőt tesz a kendőre, a harmadikkal belenyúl a sebbe.

– Jobb oldal! – ordít a tanár. Vajda nem érti, kapkod, kirántja a tűt.

– Jézus Mária! Most meg kirántja! Nem arra mondtam, boldogtalan! A két másikra! Ezer-szer mondtam már, hogy jobb kéz felől teszem le, ha a ballal könnyen el akarom érni... Mért nem teszi mindjárt a feje tetejére? Mért nem préseli be az imakönyvébe, azt a keserves... Na, meg vagyok én áldva magukkal!

Szerencsére, a két varrat már megvan, a kapcsokat Telekes adogatja. Mindjárt vége a veszőfutásnak, még egy utolsó kitörést kell elviselni.

– Lazán! az isten... lazábban! Hogy markolsz bele, édes fiam, a szeretődbe markolj így bele, nem egy frissen vágott hasfalba... na, meg vagyok én veletek... Megvan végre? Köszönöm szépen! Ez nektek tizenöt perc? Persze, azt hit-tétek, nem érek rá órát nézni közben... Hát ve-gyétek tudomásul, tizennyolc és fél percig tar-tott, szégyen, gyalázat! Lemosni, lemosni és gyerünk! Hol a János?! A tolóágnak rég ott kellene lenni! Meddig emeljem a lábam?!... Kol-lódium, semmi más...

Vajda kipirult arccal sürgölődik, mialatt a be-teget átrakják a tolókoksira. Széttolja az ajtót, előrefut.

Vesztére.

– Maga csak maradjon, főorvos úr – inti le az állig betakart professzor. – Majd a Hilda lekísér a szobámba. Magukból egyelőre elég. Vizit előtt lesznek szívesek benézni hozzám.

De ahogy a kocsi elgördül a sóbálvánnyá mer-edt első asszisztens előtt, az ajtóban, a tanár ol-dalt fordítja fejét, jobb keze kinyúlik a takaró alól. És lehalkított hangjában valami dörmögő, lágy kis mosoly bujkál, önelégült békéjével egy jól sikerült leckéztetésnek.

– Nna... Praclit... Egy pillanatig se hittem, hogy holmi Horkayra jobban rábízhatom... Már csak inkább olyanra, aki legalább *tőlem* tanulta... Egész jó volt, és a tizennyolc perc se baj... Nna... És nem kell mellre szívni, ha néha ordítok egyet... a tüdőt is foglalkoztatni kell, nem igaz? Még soha olyan ember nem hallott ordítani, akit nem szerettem! Viszontlátásra!

A főorvos úr még ott érzi tenyerén az öreg, csontos kéz melegét, mikor a kocsi eltűnik a folyosó sarkán.

*

Mintegy álomban fordul vissza, Telekes vidáman rángatja a kesztyűt. Teli torokból nevet, már messziről kiabál.

– Hát mit szólsz ehhez? Óriási mi? Fényes alak, barátom, mondom neked – ilyen nincs több a világon! Becsületesemre, az utolsó szigorlaton nem drukoltam így!

Vajda merengve áll a műszerek előtt, a csipeszek közt babrál. Telekes izgatottan hadar tovább.

– No és te... amit veled véghezvitt... Láttam rajtad, egy zabszem nem sok... Amellett legszívesebben a képére borítottad volna a mocsingos vödöröt – éppen jókedvedbe talált! És ami a legszebb – azt, remélem, tudod, hogy a műtét egyáltalán nem volt indikálva – ezt a sérvet tíz évig lehetett volna még hordani kötés

nélkül, igaz? Te tudtad, hogy van neki? Én bizony isten nem tudtam! Hirtelen rájött az öregre – mondom neked, nincs ki mind a négy kereke! Fantasztikus! Mindent összevéve, azért büszkék lehetünk – azt hiszem egyedüli eset... Mi az, megkukultál? Már megint szórakozott vagy?

Vajda áll a szoba közepén, az üres tenyerét nézi, mintha sohase látta volna még.

– Te – szólal meg egyszerre különös, idegen hangon, és tovább mered a tenyerébe –, nem Kapernaumnak hívták azt a várost?...

– Miféle várost? Megőriültél?

– Ahol... ahol a Mester... megjelent... a tanítványok előtt... és Tamást... a hitetlent... rákényszerítette... hogy az ujjával nyúljon be... a sebbe... amit az oldalán ütöttek... dárdával... büntetésül... amiért nem hitte el... hogy a lángésznek... külön törvénye van...

Az „átkos” költözés „áldott” haszna

Költözésről az embernek csak negatív élményei lehetnek. Rumli, majd utána hónapokig nem találni bizonyos dolgokat, „ami a régi lakásban ott volt” – de hol van most.

Előkerülhetnek olyan tárgyak is, amik 10-20-30 évig nem voltak a kezünkben. Ilyenekről szeretnék mesélni, miután az elmúlt évi költözéskor már rég elfelejtett dolgok okoztak számomra meglepetést.

Olyan 10 éves koromtól kezdtem rendszeresen olvasni, és felírtam mindent, amit olvastam, szépen sorszámozva. Ezt a könyvet (vas-tag háború előtti abc-s füzet) találtam meg.

Mit olvasott egy 10-11 éves érdi (Pest közeli nagyközség), alsó középosztálybeli (önálló asztalosmester), bér munkássá (KTSZ-tag) züllesztett szülők gyermeke. Hozzá kell tenni: 56-tól bátyám már orvosgyetemista volt. Talán száz könyv lehetett otthon, a hatalmas Bösendorfer zongora melletti könyvespolcon. Sok belőlük háború előtti, hazai és világirodalom, vallásos művek. Néhány újabb is, de volt egy leány (Jutka), akivel cseréltük a könyveket.

Lássuk. Az első: Tábori Róbert: *A temesvári királybíró*. Majd 3 gyerekkönyv, köztük a *Babár* és

a *Tuskevár* (Fekete István). Egy Verne, egy 56-os olimpiai beszámoló (Jeney, Kárpáti). Ezt követi egy vallásos, katolikus könyv, *Az ars-i plébános*. A 10. az *Új Idők* illemkódexe. Nagyon hasznos volt, persze azt már nem kellett megtanulni, ki a nagyságos, ki a tekintetes. *Tarzan* (háború előtti kiadás), Móricz, Jókai, két Dickens, két Mark Twain. Majd 3 abból az időből (Jutkától): *Timur és csapata*, egy magyar és még egy szláv nevű szerző. Móra, Jókai (2), Fekete István és a *Tamási bátya kunyhója*. Scott kapitányról és Jelky Andrásról egy-egy könyv. Ismét „Hogyan viselkedjünk?”, hazai könyv. Két Verne, Jókai, Mikszáth, Móra. Szereztem 3 Winnetou-könyvet!

Dumas után Széchenyi Zsigmond úti beszámolója (Nahar). Azóta érdekel Afrika! A *Lear király*, *És mégis mozog a föld* kötelező olvasmányok voltak, ugyanúgy, mint az *Egri csillagok*. Sokáig Dobó volt a példaképem. A 66. Beniczúrról, majd utána azonnal Egry, Dürer. Kezdődik hetedikes koromban az érdeklődés a képzőművészet iránt. Jókai, Tolsztoj Leo és Márai (!) a következők. Márait bér makeresztapántól és zongoratanáromtól kaptam. (*Sértődöttek – A hang*). Még korai volt... Nem tetszett. H. G.